

En introduktion till att vara

**-God man för
ensamkommande
flyktingbarn
I OLOFSTRÖMS KOMMUN**

Innehåll

Överförmyndarnämnden	3
Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn	3
Förordnandet	3
”I vårdnadshavarens och förmyndarens ställe”	3
Vem kan utses till god man?	3
Uppdraget	3
Undantag	3
Gode mannens uppdrag under utredningstiden	4
Gode mannens uppdrag när barnet fått uppehållstillstånd	4
Om barnet får avslag på asylansökan	4
Migrationsdomstol fastställer eller ändrar beslutet	5
Återvändandearbetet påbörjas med nya samtal	5
Om barnet får stanna i Sverige	5
Med utskrivningen upphör dagersättningen	5
Särskild vårdnadshavare ersätter god man	6
Praktiska detaljer	6
Glasögon	6
Resor	6
Tolk	6
Sjukvård	7
Skolan	7
Ersättningar för barnets räkning	7
Dagersättning	7
Särskilt bidrag för att täcka angelägna behov	8
Precisera behovet på rätt blankett	8
Bankkort till ensamkommande barn	8
Aktuella blanketter	8

Överförmyndarnämnden

I varje kommun ska det finnas antingen en ensam överförmyndare eller en överförmyndarnämnd vars uppgift är att utöva tillsyn över förvaltare och god mans förvaltning. Tillsynen ska ge garantier mot rättsförluster för personer som inte själva kan tillvarata sin rätt eller förvalta sin egendom. Det är föräldrabalken som styr överförmyndarens verksamhet. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över överförmyndarnämnden. I Olofström finns det en överförmyndare som utses av kommunalfullmäktige.

Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

Ett ensamkommande utländskt eller statslöst barn som kommer till Sverige har enligt gällande bestämmelser rätt att få en god man. Med "ensamkommande" menas ett barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare.

Förordnandet

"I vårdnadshavarens och förmyndarens ställe"

Det är överförmyndaren i den kommun där barnet befinner sig som ska fatta beslut om förordnandet av god man. Förordnandet innebär att du inträder i vårdnadshavarens och förmyndarens ställe och ansvarar därmed för barnets personliga, ekonomiska och rättsliga förhållanden.

Vem kan utses till god man?

Du ska i första hand uppfylla de allmänna kraven i föräldrabalken, nämligen att vara erfaren, rättsrådig och i övrigt lämpad för uppdraget. Dessutom krävs att du är särskilt lämpad för arbete med barn som befinner sig i en utsatt situation. Du bör ha goda kunskaper i det svenska samhället, t.ex. veta hur skola och vård fungerar och olika myndigheters ansvarsområden. Du bör behärska det svenska språket i tal och skrift, då det ofta förekommer kontakter med myndigheter och organisationer. Du ska stå fri från olika myndigheter och andra instanser för att kunna agera opartiskt så att det inte uppstår risk för intressekonflikter. Du bör ha kunskap om barns och ungdomars behov i olika åldrar och vara lyhörd och ha förståelse för barnets utsatthet. Du bör ha kunskap om gången i utlänningsärenden. Det är det offentliga biträdet som företräder barnet i asylprocessen, trots detta bör du ha kännedom om vad som ska göras samt skriva fullmakt åt biträdet och för övrigt ha en nära kontakt med denne, dock utan att överta bitrådets roll.

Uppdraget

Du inträder i barnets föräldrars ställe, såsom vårdnadshavare och förmyndare, och ansvarar därmed för barnets alla angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och rättsliga.

Undantag

- Du har inte den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet.
- Du har ingen försörjningsplikt mot barnet.

Det är viktigt att understryka att godmanskapet är en temporär lösning för barnet i avvaktan på beslut om antingen uppehållstillstånd eller avvisning/utvisning. Vid beslut om uppehållstillstånd ska du arbeta för att vård- och omsorgsnämnden ska ansöka om en särskilt förordnad vårdnadshavare, vilket är en mer långsiktig lösning. Ytterst handlar ditt uppdrag om att tillförsäkra barnet en trygg tillvaro under dess första tid i landet.

Gode mannens uppdrag under utredningstiden

- Hålla fortlöpande kontakter med barnet.
- Ansöka om uppehållstillstånd – ge fullmakt till ombudet.
- Utkvittera barnets LMA-kort.
- Utkvittera bankkort där Migrationsverket sätter in dagersättning och eventuella särskilda bidrag.
- Ansöka hos Migrationsverkets om särskilt bidrag.
- Medverka vid beslut om boende (barnet är oftast redan placerat).
- Biträda vid utredning hos ombud och Migrationsverket.
- Planera och medverka vid beslut i frågor om skola, förskola eller fritidsverksamhet.
- Delta vid utvecklingssamtal, elevvårdssamtal, utredningar hos skola och socialtjänst och delta vid upprättande av vårdplan.
- Besluta i frågor kring hälso- och sjukvård, förmedla kontakter mellan barnet och hälso- och sjukvården.
- Ansöka om social kontaktperson.
- Hålla kontakt med boendet och det offentliga ombudet.
- Överklaga eventuellt avvisningsbeslut.
- Inom två månader lämna en tillgångsförteckning till överförmyndaren.
- Ansöka om dagersättning hos Migrationsverket.
- Företräda barnet vid inköp.
- Handleda barnet i ekonomiska frågor.

Gode mannens uppdrag när barnet fått uppehållstillstånd

- Anmäla till överförmyndaren, socialförvaltningen, boendet och skolan att barnet fått uppehållstillstånd.
- Se till att barnet blir folkbokfört hos Skatteverket.
- Se till att barnet blir inskrivet hos Försäkringskassan.
- Återlämna bankkort och LMA-kort till Migrationsverket samt tömma tillhörande konto inom en månad.
- Påminna Socialtjänsten om deras skyldighet att ansöka om särskilt förordnad vårdnadshavare.

Om barnet får avslag på asylansökan

Om barnet får avslag på sin ansökan om asyl kallas barnet tillsammans med gode mannen till ett samtal på Migrationsverket.

Där förklarar handläggaren varför barnet fått avslag på sin ansökan. Därefter kan den gode mannen och barnet, tillsammans med det offentliga biträdet, ta ställning till om beslutet ska överklagas.

Överklagandet ska ha inkommit till Migrationsverket senast tre veckor efter att beslutet nådde gode mannen. Om barnet, gode mannen och biträdet istället kommer fram till att det bästa för barnet är att återvända hem kan de "nöjdförklara sig" efter beslut om avslag. Ett överklagande ska skickas till Migrationsverket, som granskar det och tar ställning till om verket har anledning att ompröva beslutet.

Om Migrationsverket inte finner skäl att ändra beslutet skickas ärendet vidare till Migrationsdomstolen.

Migrationsdomstol fastställer eller ändrar beslutet

Migrationsdomstolen prövar ärendet och kan antingen fastställa eller ändra Migrationsverkets beslut. Om Migrationsdomstolen avslår överklagandet kan domen överklagas till Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolen tar emellertid inte upp alla överklagade ärenden. Prövningstillstånd krävs för att Migrationsöverdomstolen ska pröva den överklagade domen och domstolen tar bara upp ärenden som är särskilt viktiga och kan bli mönsterbildande för Migrationsverket och migrationsdomstolarna i framtiden.

Återvändandearbetet påbörjas med nya samtal

Migrationsverkets beslut vinner laga kraft när det inte längre går att överklaga. Efter avslag på ansökan om asyl påbörjas återvändandearbetet. Barnet och gode mannen kallas då till Migrationsverket för ett samtal om hur återvändandet ska ske. Vid ett återvändande ska den myndighet, som ansvarar för att verkställa beslutet, försäkra sig om att barnet kommer att tas emot av en familjemedlem, en utsedd förmyndare eller på något annat sätt, som kan betecknas som "väl lämpligt" med tanke på barnets ålder och förutsättningar.

Om barnet får stanna i Sverige

Om barnet får uppehållstillstånd kallas barnet med sin gode man till Migrationsverkets mottagningsenhet. Där förklarar mottagningshandläggaren beslutet och varför barnet beviljats uppehållstillstånd. Efter att uppehållstillstånd har beviljats och barnet har fått sitt uppehållstillståndskort – UT-kort – ska gode mannen och barnet kontakta Skatteverket för folkbokföring. Det innebär bland annat att barnet får sitt personnummer, dvs med de fyra sista siffrorna.

En månad efter att uppehållstillstånd beviljats skrivs barnet ut från Migrationsverkets mottagningsenhet. När ett beslut om permanent uppehållstillstånd vunnit laga kraft (normalt tre veckor efter att barnet fått beslutet) meddelar Migrationsverket kommunen där barnet vistas, samt den gode mannen, att ett beslut om uppehållstillstånd fattats. Datum för beslutet meddelas liksom från vilket datum ansvaret går över till kommunen.

Grunden för beslutet anges i form av en s.k. klassningskod. På Migrationsverkets hemsida finns samtliga klassningskoder förtecknade. Om barnet tillsammans med biträde och god man anser att barnet fått uppehållstillstånd på fel grund (t.ex synnerligen ömmande omständigheter) kan beslutet överklagas. På vilken grund ett beslut givits kan påverka möjligheterna för föräldrar att senare få uppehållstillstånd på anknytning till barnet.

Om barnet hunnit fylla 18 år och önskar bosättning i en annan kommun gäller de rutiner Migrationsverket tillämpar för vuxna med uppehållstillstånd.

Med utskrivningen upphör dagersättningen

När barnet skrivs ut från Migrationsverkets mottagningsenhet upphör rätten till dagersättning och särskilt bidrag och barnets bankkort slutar att fungera. Det är därför viktigt att alla pengar på barnets konto tas ut innan barnet blir utskrivet. När ärendet är avslutat hos Migrationsverket tar kommunen, där barnet bor, över det fulla ansvaret för barnet.

Särskild vårdnadshavare ersätter god man

För ett ensamkommande barn, som beviljas uppehållstillstånd i Sverige, ska god man ersättas av en mer permanent företrädare, om barnets vårdnadshavare är döda eller varaktigt förhindrade att ta vård om barnet. Socialnämnden i den kommun där barnet vistas kan väcka talan om, eller anmäla behov av, en särskilt förordnad vårdnadshavare till tingsrätten. Om barnet blir myndigt kort efter beviljat tillstånd kan den gode mannen kvarstå till myndighetsdagen.

Praktiska detaljer

Glasögon

Asylsökande som är i behov av glasögon kan vända sig till en optiker för undersökning och utprovning av glasögon. Om den asylsökande inte har egna medel att betala med kan han/hon få ekonomisk hjälp från Migrationsverket. För att Migrationsverket ska kunna pröva om den sökande har behov av glasögon och ekonomisk hjälp, behöver verket ett utlåtande från en legitimerad optiker. Utlåtandet ska innehålla resultatet av synundersökningen, bedömning av behovet av glasögon samt ett kostnadsförslag. Optikerns utlåtande kan lämnas på blanketten optikerutlåtande för asylsökande. Den asylsökande ska själv betala optikern för synundersökningen och glasögonen. Om Migrationsverket avslår ansökan får den sökande själv stå för kostnaderna för synundersökning och glasögon om han eller hon väljer att beställa dem.

Migrationsverket lämnar således bidrag för synundersökning och ett par glasögon (ej tillägg så som repskydd eller reflektion osv) och båge ersätts max med 500 kronor. God man lämnar därför Migrationsverkets blankett "Optikerutlåtande för asylsökande". God man ansöker även till Migrationsverket på blankett "Ansökan om särskilt bidrag för ensamkommande barn och ungdomar" (blankett Mot 16).

Resor

Vid resa med allmänna kommunikationsmedel ska biljett beställas hos Migrationsverket. Dessa resor ska t.ex. användas för asylutredningsbesöken i Malmö. I övrigt när det gäller vardagliga resor så är det HVB-hemmet (om sådant finns el motsv.) som ska sörja för och avsätta personal för detta ändamål. Finns det resor som kan vara förknippade med risker så kan varken god man eller någon annan förmedla denna typ av resor.

Tolk

Telefontolk är att föredra då risken för partiskhet är avsevärt mindre. I Olofströms Kommun används för närvarande Teletolktjänster i Helsingborg.

Kontakta Socialförvaltningen på telefon 0454-93210 om ni är i behov av tolktjänsten.

Vid beställning av tolk ska ni uppge för vilken person (huvudman) tolken anlitas för. Detta är mycket viktigt att det står på fakturan som sedan tolkföretaget skickar till oss. Glöm inte bort att kontrollera att tolken pratar samma dialekt som barnet. Vid besök hos hälso- och sjukvården (inkl tandvård) så är det vårdgivarren som ska stå för tolk vid vårdtillfället. Därför är det mycket viktigt att du anger att tolk behövs till vårdtillfället.

Sjukvård

Är inte en hälsoundersökning gjord på transitboendet där myndlingen kom till Sverige brukar HVB-boendet se till att man kommer till en hälsoundersökning på vårdcentralen. Barnet har även rätt till hälsosamtal. Där ska man även se till att myndlingen får ett fullgott vaccinationsskydd. Barnet uppvisar sitt LMA-kort vid besök i vården. Barnet får även skolhälsovård inklusive vaccinationer som andra barn i skolan eller BVC.

Vid besök på vårdcentral med asylsökande som är under 18 år, utgår ingen avgift. Asylsökande över 18 betalar 25 kr per besök. När det gäller receptbelagda läkemedel, bekostas dessa av barnet, dock max 50 kr per recept. LMA-kort ska därför uppvisas. För tandvårdsbesök utgår ingen avgift så länge barnet är under 19 år. Gode mannen är som förälder den som får veta om barnet har en sjukdom/infektion. God man kan därför behöva informera inför vaccinationer, samt stötta vid behandling. Staten (Migrationsverket) är den som ersätter landstinget som i sin tur ersätter vårdgivaren.

Skolan

Asylsökande ensamkommande flyktingbarn har inte skolplikt, men kommunen ansvarar för att erbjuda lämplig plats på samma villkor som för andra barn och unga i kommunen. Detta gäller förskola, grundskola och gymnasieskola. Inom gymnasieskolans individuella program, IVIK och en mer programinriktad invandrarintroduktion, PRIVIK. Det ligger på den gode mannens ansvar att se till att barnet skrivs in i skolan.

Ersättningar för barnets räkning

De ersättningar som god man kan söka för sitt barns räkning är hos Migrationsverket:

- . Dagersättning (blankett Mot 73)
- . Särskilt bidrag (blankett Mot 72)

Dagersättning

Barnet har rätt till 24 kr per dag och dag ersättningen ska täcka kostnader för kläder, läkemedel och fickpengar. Om barnet bor på egen hand eller tillsammans med närstående och får 71 eller 61 kr/dag ska dag ersättningen, förutom kostnader för läkemedel och fickpengar, även täcka matkostnaderna.

Barn som ansöker om asyl har vid behov rätt till ekonomiskt bistånd i form av dag ersättning och särskilt bidrag. För barn under 16 år är det alltid den gode mannen, som ansöker om dag ersättning och eventuellt särskilt bidrag för barnets räkning. Gode mannen tar också emot barnets bankkort, (ICA-kort) och bestämmer hur det ska hanteras. Innan god man förordnats kan dock bankkort vid behov lämnas ut till barn som fyllt 16 år.

För att få dag ersättning eller särskilt bidrag måste en skriftlig och undertecknad ansökan lämnas in till Migrationsverket. Barn som är 16 år eller äldre har rätt att själv ansöka om ekonomiskt bistånd men god man kan sköta detta även för barn som fyllt 16 år. Barn som är under 16 år kan inte själv ansöka om ekonomiskt bistånd. Ansökan ska i dessa fall göras av god man.

I det fall barnet själv är förälder och fyllt 16 år har barnet rätt att ansöka om ekonomiskt bistånd för sitt barn. I annat fall ska utsedd ställföreträdare för det "lilla" barnet lämna in en ansökan.

Dagersättningen behovsprövad

Vid tillfället för ansökan görs även en ekonomisk deklaration där man på heder och samvete redogör för eventuella tillgångar. Alla förändringar när det gäller ekonomi ska meddelas Migrationsverket eftersom det kan påverka dagsersättningen. Dagersättning lämnas utifrån den enskildes behov och ett nytt beslut kommer att fattas om behovet eller villkoren förändrats.

Migrationsverkets nuvarande rekommendationer är att barn som kommer till Sverige utan egen vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn) jämföras med vuxna när det gäller dagsersättnings storlek. De beviljas dagsersättning som ensamstående (vuxen) eller som sammanboende (vuxen). Om ett barn utan vårdnadshavare får eller har ett eget barn, jämföras detta barn med barn i familj och ska följaktligen ha samma dagsersättning som ett barn i familj.

Kostnader som dagsersättningen ska täcka

Kommunerna får ersättning för kost, logi och omvårdnad (inklusive gemensamma fritidsaktiviteter) för barn som bor i på boende som kommunen tillhandahåller. Barnet får då 24 kr per dag och dagsersättningen ska täcka kostnader för läkemedel och fickpengar. Om barnet bor på egen hand eller tillsammans med närstående och får 71 eller 61 kr/dag ska dagsersättningen, förutom kostnader för läkemedel och fickpengar, även täcka matkostnaderna.

Särskilt bidrag för att täcka angelägna behov

Barnet har rätt att ansöka om särskilt bistånd om det finns ett angeläget behov (särskilt bidrag) som inte ryms inom dagsersättningen. Det är emellertid bara när behovet framstår som mycket starkt som bidrag utgår.

Särskilt bidrag är till för kostnader, som är nödvändiga för en dräglig livsföring. Det kan t.ex. vara sådana som avser vinterkläder, glasögon, kosttillskott samt handikapp- och spädbarnsutrustning och där man inte haft möjlighet att spara av den dagsersättning som utbetalats.

Precisera behovet på rätt blankett

Om barnet är 16 år eller äldre kan han/hon själv ansöka om särskilt bidrag. Det är möjligt för god man att sköta detta även för barn som är 16 år eller äldre. Barn som är under 16 år kan inte själv ansöka om ekonomiskt bistånd. Ansökan ska i dessa fall göras av god man. Ansökan ska alltid vara preciserad så att det tydligt framgår vad ansökan avser och vad behovet består av. Innan beslut fattas utreds vilka ersättningar som utgått eller utgår för att undvika att felaktiga utbetalningar görs.

Bankkort till ensamkommande barn

Bankkort kan lämnas ut till ungdomar som fyllt 16 år, eftersom en person som fyllt 16 år har rätt att föra sin egen talan i mål eller ärenden enligt lagen om mottagande av asylsökande. För ett ensamkommande barn som fått en god man ska däremot bankkortet som huvudregel lämnas till den gode mannen. God man är ansvarig att förvalta barnets tillgångar och den som bestämmer vem som hanterar bankkortet.

Aktuella blanketter

Aktuella blanketter för detta finner du på Migrationsverkets hemsida. Klicka på fliken externa aktörer, därefter på fliken om ensamkommande flyktingbarn och ungdomar sedan på fliken dagsersättning och särskilda bidrag.

